РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд
412-8/2026

дел. бр. 33364 датум: 15. септембар 2026. год.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети Полицијској станици Врњачка Бања

Београд, септембар 2026. године

САДРЖАЈ

1. УВОД 3

1.1. МАНДАТ НПМ 3
1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ 4
1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ 4
1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ 4
1.2.3. САРАДЊА СА НПМ 4
2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ 5

2.1. ОБАВЕШТАВАЊЕ О ПРАВИМА И ДОКУМЕНТАЦИЈА 5
2.2. ОБАВЕШТАВАЊЕ БЛИСКОГ ЛИЦА 6
2.3. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД 6
2.4. ПРИСТУП БРАНИОЦУ 7
2.5. УСЛОВИ БОРАВКА У ПРОСТОРИЈАМА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ 8
2.5.1. ОЗ КРАЉЕВО 8
2.5.2. ПС ВРЊАЧКА БАЊА 8
2.6. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ 10
2.6.1. ПРВИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД ПО ПРИЈЕМУ У ЗАВОД 10
3. ПРЕПОРУКЕ 11

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НПМ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака[1] прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,[2] којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,[3] Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево, Кликактив – Центар за развој социјалних политика и Групу 484.

[1] "Сл. лист СЦГ – Међ. уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међ. уговори", бр. 7/11.
[2] Потписан 12. децембра 2011. год.
[3] Објављен на интернет страници Заштитника грађана 02. септембра 2024. год.

1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВЕ	Полицијска станица Врњачка Бања Окружни затвор у Краљеву – Одељење притвора
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	26. фебруар 2026. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови НПМ, у складу са чланом 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ВРСТА ПОСЕТЕ	Тематска посета
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поштовања заштитних мера од злостављања и услова у просторијама за задржавање
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посете су ненајављене
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Комитет правника за људска права ЈУКОМ
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: Марко Анојчић, *Заштитник грађана/ Одељење НПМ* Чланови тима: Маја Јовић, *Заштитник грађана/ Одељење НПМ* Катарина Тоскић, *Комитет правника за људска права ЈУКОМ*

1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ

НПМ је у ОЗ Краљево обавио разговоре са притвореницима према којима су поступали полицијски службеници ПС Врњачка Бања, остварио увид у документацију о првом лекарском прегледу по пријему у Завод, обишао просторије које се у овом заводу користе за задржавање и прибавио додатне информације од значаја за предмет овог извештаја.

Потом је приликом посете ПС Врњачка Бања НПМ од полицијских службеника прибавио информације о начину поступања према задржаним лицима, извршио увид у релевантну документацију и обишао просторије за задржавање, у којима нису затечена задржана лица.

1.2.3. САРАДЊА СА НПМ

Сви полицијски и заводски службеници су остварили пуну сарадњу са тимом НПМ и омогућили остваривање мандата НПМ.

Члановима тима НПМ су пружене све тражене информације, омогућен ненадзиран разговор са притвореницима по избору чланова тима, обилазак и фотографисање просторија за задржавање, као и увид у и фотокопирање затражене документације.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ

Током ових посета, НПМ је контролисао начин остваривања основних права задржаних лица, која су у исто време заштитне мере од злостављања – права на приступ лекару и адвокату и да о свом лишењу слободе обавесте блиску особу, као и начин на који се задржана лица обавештавају о својим правима. Истовремено, НПМ је проверавао и да ли су просторије за задржавање у складу са прописаним условима, односно важећим стандардима.

2.1. ОБАВЕШТАВАЊЕ О ПРАВИМА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Лице према којем се примењује полицијско овлашћење довођење се на лицу места усменим путем обавештава о својим правима, а по довођењу у полицијску станицу му се уручује писано обавештење о правима. У случајевима када се лицу одреди задржавање, уручује му се примерак обавештења о правима задржаног лица. Да су наведена права уручена лице потврђује својим потписом. У ситуацијама када лице одбије да потпише обавештење о правима то се констатује на самом обавештењу.

Када је реч о задржавању лица у кривичном поступку, НПМ је у предметима уочио недостатке у погледу писаног информисања о правима. Наиме, формулари о правима задржаних лица садржали су само информације о правима ухапшеног, али не и листу права задржаних из Правилника о полицијским овлашћењима.

Права ухапшеног и права задржаног лица се не подударају у потпуности,[4] што је последица различитог правног статуса у којима се налазе ова лица. Лице које је ухапшено има одређени корпус права која се односе на његов положај у кривичном поступку и делом на чињеницу да је лишен слободе. Ухапшено лице не мора нужно бити и задржано. Ипак, уколико ухапшено лице буде задржано, гарантују му се и нека додатна права, због дужег трајања лишења слободе и боравка у просторијама полицијске станице. С тога, НПМ сматра да је лицима задржаним у кривичном поступку, поред тога што су писмено обавештени о правима ухапшеног, потребно уручивати и образац о правима задржаног из члана 29. Правилника о полицијским овлашћењима.

Предмети и документација о задржавању лица су генерално уредно вођени. У свим прегледаним предметима записници о задржавању били су попуњени у целости и садржали су релевантне податке о току задржавања и остваривању права задржаних.

У записницима су, између осталог, евидентирани и подаци о обиласцима и надзору над задржаним лицима. Увидом у податке о обиласцима, НПМ је уочио да се у одговарајућу рубрику често уписују подаци који су прибављени путем видео-надзора, попут тога да

[4] На пример, као посебна права задржаног Правилник о полицијским овлашћењима прописује право да се без одлагања о задржавању обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице (чл. 29. ст. 1. т. 6. Правилника); право да неометано контактира са дипломатско конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације (чл. 29. ст. 1. т. 7. Правилника; право ухапшеног да захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен дипломатско-конзуларни представник државе из чл. 69. ст. 1. т. 3. Законика по својој садржини одговара праву задржаног из чл. 29. ст. 1. т. 5. Правилника); право на исхрану и непрекидни осмочасовни одмор (чл. 29. ст. 1. т. 9. Правилника) и право да покрене поступак пред надлежним полицијским или правосудним органима ради испитивања законитости задржавања или надокнаде штете (чл. 29. ст. 1. т. 10. Правилника). Ова права нема ухапшени у смислу одредби кривичног поступка и нису наведена у обрасцима о правима ухапшеног.

ли лице спава, седи или шета. НПМ указује да надзор путем видео надзора не може у потпуности заменити непосредан надзор над задржаним лицем. Иако видео надзор омогућава континуирано праћење понашања лица и значајно је средство за континуирани надзор, непосредним обиласком службеник може да провери стање лица на начин који није могућ путем камере – укључујући његово физичко и психичко стање, евентуалне здравствене тегобе, као и друге околности од значаја за безбедност и добробит лица, нарочито ако преко видео надзора делује да задржано лице тренутно спава. Стога је потребно да се, поред континуираног видео надзора, задржана лица у одговарајућим временским интервалима и непосредно обилазе, а да се обиласци и запажања службеника уредно евидентирају.

Задржаним лицима се омогућава да документацију у вези са задржавањем (одлука, обавештење о правима, потврда о привремено одузетим предметима) задрже код себе током трајања задржавања. **НПМ оцењује овакву праксу позитивно, јер омогућава задржаном лицу да током трајања задржавања има непосредан увид у документа која се односе на његов статус и права.** Такође, по истеку задржавања лица добијају примерак записника.

У прегледаној документацији нису евидентиране жалбе на решења о задржавању.

Део прегледаних предмета односио се на задржавање страних држављана. У погледу остваривања права на преводиоца, полицијски службеници наводе да, имајући у виду да је Врњачка Бања туристичко место, овакви случајеви нису ретки. Полицијска станица располаже списком преводилаца са подацима о језицима које говоре, а према наводима до сада није било потешкоћа у обезбеђивању превода када је то потребно.

2.2. ОБАВЕШТАВАЊЕ БЛИСКОГ ЛИЦА

Задржаним лицима се омогућава да о свом лишењу слободе обавесте блиску особу тако што сами обаве телефонски позив са службеног или личног телефона у присуству полицијских службеника. Када задржана лица желе да остваре ово право, у записнике се уносе подаци о томе да је лице желело да обавести блиску особу и коју, као и да ли је та особа обавештена и када. Такође, у записницима се евидентира и уколико лица не желе да о свом задржавању било кога обавесте.

Прегледани записници о задржавању су садржали све потребне податке у вези са обавештавањем блиског лица. Уочено је да се задржаним лицима омогућава да обавесте блиску особу убрзо по довођењу у Полицијску станицу. У појединим прегледаним предметима, коректно у предмету у ком се води документација о задржавању страног држављанина, у записнику је забележен и податак о начину на који је прибављен контакт блиског лица, што указује на настојање полицијских службеника да све релевантне околности поступања према задржаним лицима, посебно о остваривању њихових основних права, уредно евидентирају, а не само да формално попуне прописане обрасце.

2.3. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД

Лекарски преглед се обезбеђује када га задржано лице захтева, као и у случајевима када околности указују на потребу за лекарским прегледом, на пример у случају уочених повреда, потребе за терапијом, саобраћајних незгода, изражене алкохолисаности и

слично. Позива се Служба хитне медицинске помоћи, чији тим долази у полицијску станицу и обавља преглед.

Подаци о обављеним лекарским прегледима детаљно се евидентирају у документацији. По правилу се обезбеђује приватност приликом лекарског прегледа, односно полицијски не присуствују лекарским прегледима, осим изузетно на захтев лекара. У случајевима када је због конкретних околности потребно присуство полицијског службеника током прегледа, у документацији се евидентира податак о присуству и разлози за то.

2.4. ПРИСТУП БРАНИОЦУ

Задржаним лицима се омогућава да ангажују браниоца по свом избору или им се у случају обавезне одбране, када немају изабраног браниоца, исти одређује по службеној дужности.

Лица која су задржана у прекршајном поступку или у складу са правилима о безбедности саобраћаја на путевима нису желела да ангажују браниоца. Сва лица задржана у кривичном поступку су имала или изабраног браниоца или им је постављен бранилац по службеној дужности.

Записници о задржавању садрже податке о томе да ли је бранилац ангажован, његово/њено име и презиме и време када је контактиран, када је приступио задржаном лицу и када је обавио разговор са лицем. Нису уочена значајнија одлагања у приступу браниоцу, односно у прегледаним предметима задржавања они су контактирани и дошли у Полицијску станицу убрзо по отпочињању задржавања, односно од довођења лица у полицијску станицу.

2.5. УСЛОВИ БОРАВКА У ПРОСТОРИЈАМА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ

2.5.1. ОЗ КРАЉЕВО

Све полицијске станице у оквиру Полицијске управе у Краљеву располажу сопственим просторијама за задржавање, па се по правилу лица не задржавају у просторијама ОЗ Краљево, већ само изузетно, и то углавном када Управа криминалистичке полиције задржава лица. У тим случајевима користе се две самице и три просторије за пријем, које се по потреби могу користити и за задржавање лица.

НПМ је обишао ове просторије. Опремљене су креветима, појединачним или на спрат, радијаторима, као и санитарним чворовима – лавабои са чесмама и чучавци са испирачима. Постављени су тастери за позивање службеника и видео надзор, о чему је постављено обавештење на унутрашњој страни врата.

просторије које се у ОЗ Краљево по потреби могу користити за задржавање лица

2.5.2. ПС ВРЊАЧКА БАЊА

ПС Врњачка Бања располаже са две просторије намењене за задржавање по једног лица. Просторије су недавно реновиране и одговарајуће површине за боравак задржаног лица.

У просторијама се налазе лежајеви који су изведени као бетонски блокови са дрвеним даскама постављеним преко њих, WC шоље са испирачима и лавабои са чесмама, као и радијатори, који су уграђен у зид и заштићени металним решеткама. На лежајевима се налазе душеци, јастуци и ћебад, са комплетном постељином (чаршав, јастучница и

навлака за ћебе), која је деловала чисто. Санитарни чвор је ниским преградним зидом одвојен од остатка просторије. Просторије немају прозоре, а имају уграђен систем за вентилацију.

просторије за задржавање ПС Врњачка Бања

Једини извор светлости представља светиљка у ходнику, усмерена ка мањем прозору просторије, који је у потпуности прекривен металном заштитом са отворима. Овакво решење није довољно за адекватно осветљавање просторија. НПМ подсећа да је према стандардима осветљење довољно ако омогућава читање без сметњи за вид.[5]

Просторије су под видео надзором, а унутар просторија налази се обавештење о томе. Камере не покривају санитарни чвор, а према службеним наводима, снимци се чувају најмање 30 дана. Видео надзором је покривен и ходник испред просторија. Такође, у просторије је постављен и систем за позивање и комуникацију са полицијским службеницима.

Испред просторија за задржавање налази се кутија са прибором за прву помоћ.

[5] Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, ("Сл. гласник РС", бр. 34/18), чл. 4; Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, ЦПТ/Инф(92)3, пар. 42; Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, ЦПТ/Инф (2002) 15, пар. 47.

Задржаним лицима оброци се обезбеђују из локалног ресторана и састоје се од сендвича. У предметима о задржавању евидентирају се подаци о обезбеђеној исхрани, укључујући и случајеве у којима је задржано лице одбило понуђени оброк.

Имајући у виду да се у просторијама ПС Врњачка Бања може спроводити задржавање у трајању до 48 сати, исхрана која се састоји само од сендвича није одговарајућа,[6] те је потребно обезбедити макар један адекватнији и потпунији оброк дневно.

2.6. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ

Притворена лица са којима је тим НПМ обавио разговоре нису имала примедби на поступање полицијских службеника нити на остваривање својих права током њиховог задржавања у ПС Врњачка Бања.

У записницима о задржавању које је тим НПМ прегледао у ПС Врњачка Бања нису констатоване повреде задржаних лица које указују на злостављање.

2.6.1. ПРВИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД ПО ПРИЈЕМУ У ЗАВОД

У ОЗ Краљево први лекарски преглед се обавља убрзо по пријему у Завод. Сва притворена лица са којима је НПМ обавио разговоре навела су да је лекарски преглед обављен у року од неколико часова од пријема.

На првом прегледу се узимају анамнестички подаци, подаци о обољењима, проверавају се и мере телесне функције и отвара се здравствени картон лица. Ови прегледи се обављају по правилу без присуства немедицинског особља.

Приликом пријема лица су подвргнута безбедносном претресу, при чему су службеници обезбеђења у свим случајевима обавили претрес уз потпуно скидање одеће. Ово се најчешће чини у присуству лекара, па потом на првом лекарском прегледу ново примљена лица се не скидају поново, осим уколико је потребно описати претходно уочене повреде. Сви притвореници су тврдили да је лекарски преглед обављен уз потпуно скидање одеће.

Уколико се приликом пријема утврде повреде, оне се фотографишу и кратак опис повреда се евидентира у регистру повреда и здравственом картону. Међутим, за ове повреде не сачињава се посебан извештај о повредама, нити се оне уносе у шему тела. Тако, наводи лица о начину настанка повреда и оцена лекара о сагласности тих навода са утврђеним објективним налазом, не евидентирају се на начин који би омогућио њихово целовито документовање. Уколико лице на пријему поседује медицинску документацију друге здравствене установе у којој су повреде већ констатоване, подаци о повредама се у здравствену документацију Завода уносе на основу те документације, без сачињавања посебног извештаја о повредама.

Током 2026. године код два лица су приликом пријема уочене повреде, док је током 2025. године повреде приликом пријема имало девет лица. Од тог броја, у три случаја лица су навела да су повреде задобила од стране полицијских службеника. У свим наведеним случајевима ОЗ Краљево није обавестило надлежно јавно тужилаштво.

[6] Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 42; Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, пар. 47.

3. ПРЕПОРУКЕ

На основу налаза из посете, НПМ упућује следеће препоруке:

редни број	ПРЕПОРУКА
1.	**ПС Врњачка Бања ће лицима задржаним у кривичном поступку уручивати писмена обавештења о правима задржаних лица, односно образац у ком ће бити наведена права задржаног из члана 29. Правилника о полицијским овлашћењима.**
2.	**У ПС Врњачка Бања полицијски службеници ће надзор над задржаним лицима вршити и повременим обиласцима и разговорима са лицима и у записнике о задржавању ће уносити податке о томе када су обишли задржано лице, као и напомене у вези са тим, уколико постоје.**
3.	**ПС Врњачка Бања ће у просторијама за задржавање обезбедити осветљење довољне јачине.**
4.	**ПС Врњачка Бања ће лицима чије задржавање траје дуже од 12 сати обезбедити барем један комплетан оброк дневно.**
5.	**У ОЗ Краљево, када је утврђено да на пријему у Завод лице лишено слободе има повреде, лекари ће у извештајима о обављеним прегледима:** **• уносити детаљне и конкретне наводе лица о начину настанка повреда;** **• повреде детаљно описивати, фотографисати и уцртавати у шему тела;** **• давати своје мишљење о повезаности изнетих навода о начину настанка повреда и објективног налаза о повредама.**
6.	**У ОЗ Краљево, уколико на првом лекарском прегледу лица лишеног слободе по пријему у Завод лекари уоче повреде које указују на злостављање или лице лишено слободе наведе да је било злостављано, Завод ће о томе обавестити надлежно јавно тужилаштво. Тужилаштву ће се доставити и релевантна документација (писмена изјава, службене белешке, документација о повредама и друга).**